

Αγροτική Κοινωνιολογία

Ενότητα 6^η: Μικρές Οικογενειακές Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις

Μαρία Παρταλίδου
Τμήμα Γεωπονίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Μικρές Οικογενειακές Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις

Οικογενειακή Εκμετάλλευση / Family Farm

Γιατί εξακολουθεί να υπάρχει η μικρή
οικογενειακή εκμετάλλευση
σε ένα σύστημα
που υποστηρίζει το
«γίνε μεγαλύτερος ή εξαφανίσου»;

Μικρή-οικογενειακή γεωργική εκμετάλλευση

- Μέγεθος καλλιεργούμενης γης.
- Ύψος των πωλήσεων.
- Εμπορευματικό τους χαρακτήρα.
- Προέλευση της εργασίας.
- Ποιός έχει τη διαχείριση.
- Ποσοστό εξωγεωργικών εισοδημάτων.

Παράγοντες που καθορίζουν τον ορισμό.

Οι οικογενειακές εκμεταλλεύσεις στην Ευρώπη

- 2/3 εκμεταλλεύσεων στην ΕΕ (των 15) είναι μικρές.
- Στην Ελλάδα στη Πορτογαλία πάνω από 90%.
- 80-90% στην Ισπανία & Ιταλία.
- 70% στην Ιρλανδία.

Χαρακτηριστικά της οικογενειακής γεωργικής εκμετάλλευσης

- Η ιδιοκτησία & η διαχείριση στα χέρια των υπευθύνων που συνδέονται με συγγένεια ή γάμο.
- Τα μέλη της οικογένειας παρέχουν κεφάλαιο στην επιχείρηση.
- Τα μέλη της οικογένειας προσφέρουν εργασία.
- Η ιδιοκτησία & ο διαχειριστικός έλεγχος μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά.
- Η οικογένεια ζει στην εκμετάλλευση.

Διαφοροποίηση Αναπαραγωγή Μετασχηματισμός

Διατήρηση οικογενειακής εκμετάλλευσης : διαφοροποίηση μέσω πολυαπασχόλησης

- Εξωαγροτική απασχόληση = μορφή ενσωμάτωσης στον καπιταλισμό.
- Αρχικά σηματοδότησε την έξοδο από τη γεωργία των μικρών εκμεταλλεύσεων στη συνέχεια παρουσιάζεται ως στρατηγική επιβίωσης και μετασχηματισμού.

**Pluriactivity / Farm
Diversification**

Φωτογραφία:
Δρ. Μαρία Παρταλίδου

Πολυαπασχόληση

- Η παράλληλη απασχόληση και σε άλλη αμειβόμενη δραστηριότητα έξω από τη γεωργική εκμετάλλευση (εξωγεωργική απασχόληση), εντός ή εκτός του πρωτογενή τομέα.
- Μπορεί να αφορά τον ίδιο τον αρχηγό της γεωργικής εκμετάλλευσης ή και τα άλλα μέλη του νοικοκυριού (σύζυγος, παιδιά).
- Χρόνος & εισόδημα.

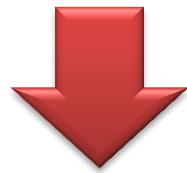
Η σημασία της πολυαπασχόλησης

- Αποτελεί μορφή ενσωμάτωσης στον καπιταλισμό.
- Οδηγεί στην κοινωνικοοικονομική διαφοροποίηση.
- Στρατηγικές επιβίωσης & αναπαραγωγής της μικρής οικογενειακής εκμετάλλευσης.

Η εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου:

- Απογραφή του 1971: καταγράφεται 1^η φορά επίσημα το φαινόμενο.
- Από ένα σύνολο 1.047.260 αρχηγών γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

27,6% ήταν πολυδραστήριοι.

Αρνητική κριτική στην πολυδραστηριότητα

- Πρόσθετος φόρτος εργασίας & υποχρεώσεων.
- Οι εκμεταλλεύσεις μερικής απασχόλησης δυσχεραίνουν την αύξηση του μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.
 - *είναι συνδεδεμένες θετικά με την αποδοτική χρήση της εργασίας, συνδέονται αρνητικά με τη χρήση του κεφαλαίου και της γης.*
 - *αδυναμία ανάπτυξης εντατικής γεωργίας.*
- Πρώτο βήμα πριν την οριστική εγκατάλειψη της γεωργίας.

Οφέλη από την πολυδραστηριότητα

- Δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για νέες θέσεις εργασίας.
- Περιορίσαν την υποαπασχόληση στα μέλη της αγροτικής οικογένειας.
- Δυνατότητα & στις γυναίκες της υπαίθρου να αναλάβουν νέους ρόλους εντός και εκτός της οικογενειακής εκμετάλλευσης.
- Υποκατέστησε την αγροτική έξοδο.
- Δυνατότητα για νέους επαγγελματικούς προσανατολισμούς των κατοίκων των αγροτικών περιοχών.

Ιδιαίτερα σε ορεινές-ημιορεινές-μειονεκτικές

- Μικρής αποδοτικότητας της γεωργίας.
- Μικρού κλήρου και του περιορισμένου εκσυγχρονισμού.

- Η πολυδραστηριότητα αποτέλεσε το μέσο για την επίτευξη αυτών των σκοπών.

- Κίνητρα για να παραμείνουν στην ύπαιθρο.

Η ύπαρξη πολυδραστήριων εκμεταλλεύσεων

- Μειώνει τους κινδύνους που αυτές αντιμετωπίζουν σε περιόδους κρίσεων.

Στοιχείο απαραίτητο για την επιβίωση και ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Καθόλου πολυπασχόληση στις εκμεταλλεύσεις με περισσότερα από 60 στρ.

Βιωσιμότητα, προσαρμογή, ευελιξία, συνέχιση γεωργικής εκμ/σης

- Οι μεγάλες, τεχνολογικά εντατικές, κεφαλαιοποιημένες, πλήρους απασχόλησης.

Αντιμετωπίζουν προκλήσεις.

- Οι μικρές μεσαίου μεγέθους, χαμηλά κεφαλαιοποιημένες, εντάσεως εργασίας, μερικής απασχόλησης.

Πιο ανθεκτικές στις προσαρμογές.

Βιβλιογραφικές Αναφορές (1)

- Ανθοπούλου Θ., Μωυσίδης Α., (Επιμ.), 2001, **Από τον αγροτικό χώρο στην ύπαιθρο χώρα** (Συλλογικός τόμος), Εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
- Δαμιανάκος Σ. (Επιμ.), 1987, **Διαδικασίες κοινωνικού μετασχηματισμού στην αγροτική Ελλάδα**, Συλλογικός Τόμος, ΕΚΚΕ, Αθήνα.
- Δαμιανάκος Σ., 2002, **Από τον χωρικό στον αγρότη**, Εκδ. Εξάντας – ΕΚΚΕ, Αθήνα.
- Δαουτόπουλος, Γ., Καζακόπουλος, Λ. και Κούση, Μ. 2007 **Αγροτική Κοινωνιολογία** Εκδόσεις ΖΥΓΟΣ Θεσσαλονίκη.
- Κασίμης Χ., Λουλούδης Λ. (Επιμ.), 1999, **Ύπαιθρος Χώρα, Η Ελληνική Αγροτική Κοινωνία στο τέλος του Εικοστού Αιώνα**. Συλλογικός Τόμος, Εκδ. Πλέθρον, Αθήνα.

Βιβλιογραφικές Αναφορές (2)

- Κοβάνη, Ε. 1995 **Αν γεράνου φωνήν επάκουσης**. Νέοι και κοινότητα. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών ερευνών
- Μωυσίδης Α., Ανθοπούλου Θ., Ντυκέν Μ., 2002, **Οι ηλικιωμένοι στον αγροτικό χώρο**, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
- Παπαδόπουλος Α. (Επιμ.), 2004, **Η ανάπτυξη σε μια πολυλειτουργική υπαίθρο**, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
- Σαφιλίου, Κ. και Παπαδόπουλος Α. 2004. **Οι μικροί γεωργοί στην Ελλάδα. Ποιοι θα επιβιώσουν και πώς**. Gutenberg Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.
- Woods, Μ. 2011 **Γεωγραφία της υπαίθρου**. Διδικασίες, αγροτικές αποκρίσεις και εμπειρίες αγροτικής αναδιάρθρωσης. Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ Αθήνα.
- Woods, Μ. 2005. **Rural Restructuring**. SAGE

Βιβλιογραφικές Αναφορές (3)

- Cloke P, (1997), Country backwater to virtual village? Rural studies and the “cultural turn”, Journal of Rural Studies 13, 367-75.
- Halfacree, K. H, (1993), Locality and social representation: SpaceJournal of Rural Studies 9, Issue 1, January 1993, 23-37.
- <http://www.jstor.org>, Urbanism as a Way of Life, Author(s): Louis Wirth, Source: The American Journal of Sociology, Vol. 44, No. 1, (Jul., 1938), pp. 1-24, Published by: The University of Chicago Press, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2768119>, Accessed: 13/06/2008 10:36. http://www.uni-leipzig.de/~sozio/mitarbeiter/m19/content/dokumente/614/Wirth_1938.pdf

Αναφορές από το διαδίκτυο (1)

- http://karteria1.blogspot.com/2011/10/19_16.html
- http://www.eie.gr/archaeologia/gr/chapter_more_9.aspx
- <http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/1995/04/30041995.pdf>
- http://www.fhw.gr/chronos/12/gr/1833_1897/economy/facts/02.html
- <http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/society/facts/04.html>
- <http://ha.nbg.gr/IAETE165/SelectedPointOfInterest.aspx?id=70&AnivSubCategory=0&categoryId=2>

Αναφορές από το διαδίκτυο (2)

- <http://www.fhw.gr/chronos/12/gr/general/gallery/210.html>
- <http://arthrosyllektis.blogspot.com/2011/01/100.html>
- <http://www.patridamou.gr/?p=1174>
- <http://195.251.14.78/mathimata/domes/patra/xteseng.htm>
- <http://www2.ekke.gr/>
- arcadia.ceid.upatras.gr

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Μαρία Παρταλίδου.
«Αγροτική Κοινωνιολογία. Μικρές Οικογενειακές Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS203/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Αλεμπάκη
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2013-2014

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

